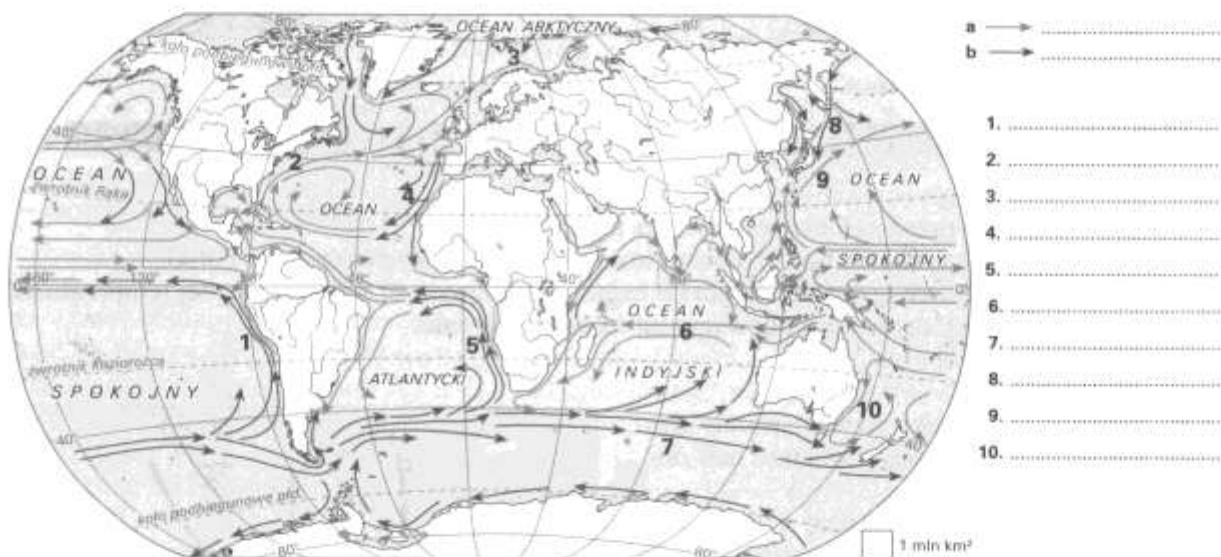

PYTANIA, ZADANIA, TESTY

74. 4 pkt Napisz, czego dotyczą określenia:

- zjawisko wzrostu temperatury powietrza wraz z wysokością, występujące najczęściej w kotlinach śródgórskich;
- różnica między najwyższą i najniższą temperaturą powietrza w ciągu doby;
- warstwa atmosfery, której częścią jest warstwa ozonowa;
- w tej warstwie atmosfery następuje spadek temperatury wraz z wysokością do ok. -120°C ;
- opady wywołane ochłodzeniem się powietrza w czasie jego ruchu wstępującego wymuszonego nachyleniem terenu na drodze wiatru;
- różnica między najwyższą i najniższą średnią miesięczną temperaturą powietrza;
- poziomy ruch powietrza wywołany różnicą ciśnienia atmosferycznego;
- temperatura, przy której występuje stan nasycenia powietrza zawartą w nim parą wodną i następuje jej kondensacja;
- opady związane z silnym lokalnym nagrzaniem mas powietrza i szybkim ich wznoszeniem;
- liczba dni w roku, w których temperatura pozwala na wegetację roślin;
- w tej strefie wyróżnia się m.in. klimat śródziemnomorski;
- zawietrzna strona wzniesień lub gór, w której występuje zjawisko zmniejszenia ilości opadów.

75.R 8 pkt Prądy morskie opływające wybrzeża kontynentów w dużym stopniu wpływają na ich klimat. Na załączonej mapie wykonaj zadania:

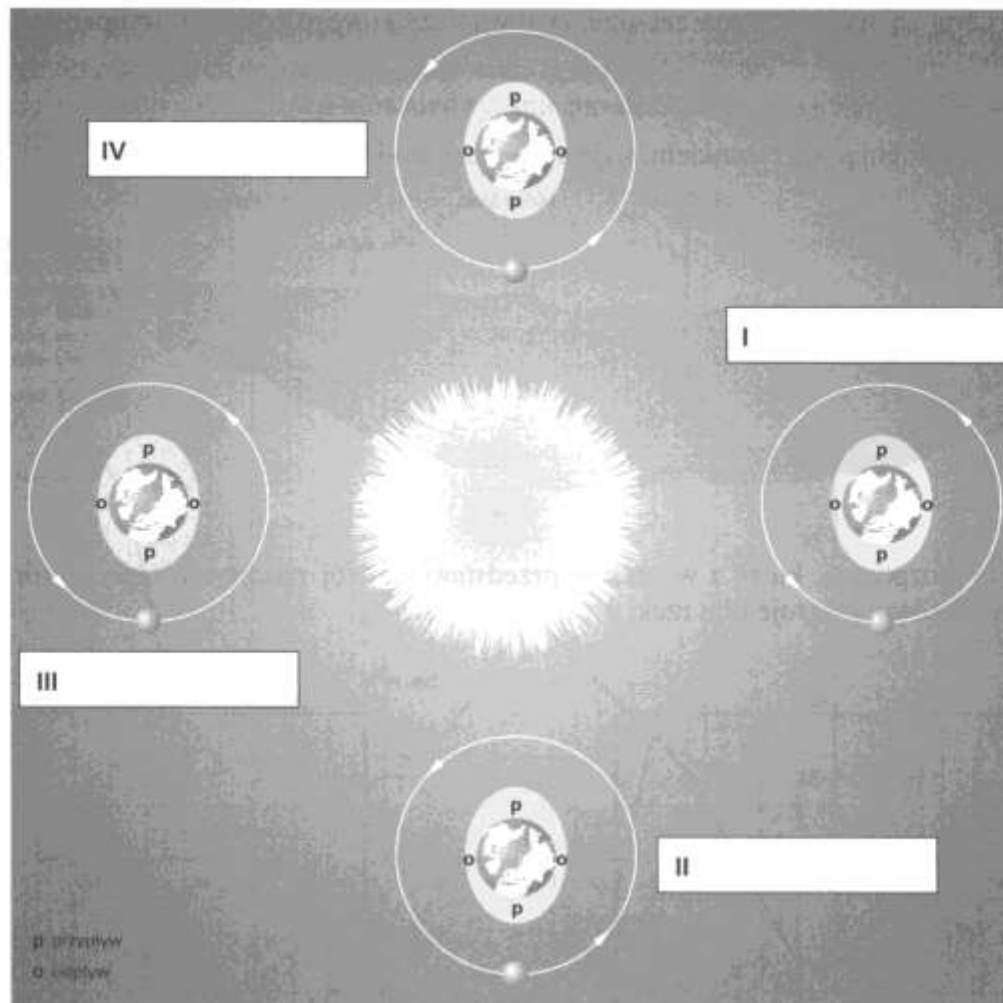
- Zaznacz prądy ciepłe i prądy zimne.
- Wpisz obok mapy nazwy prądów morskich oznaczonych cyframi.
- Ustal prawidłowości rozmieszczenia prądów na półkuli północnej i południowej.
- Wyjaśnij, jaki wpływ mają prądy ciepłe i zimne na klimat wybrzeży, które opływają.
- Podaj nazwy prądów morskich, które przyczyniają się do powstawania pustyń na wybrzeżach.

6. Hydrosfera i procesy w niej zachodzące

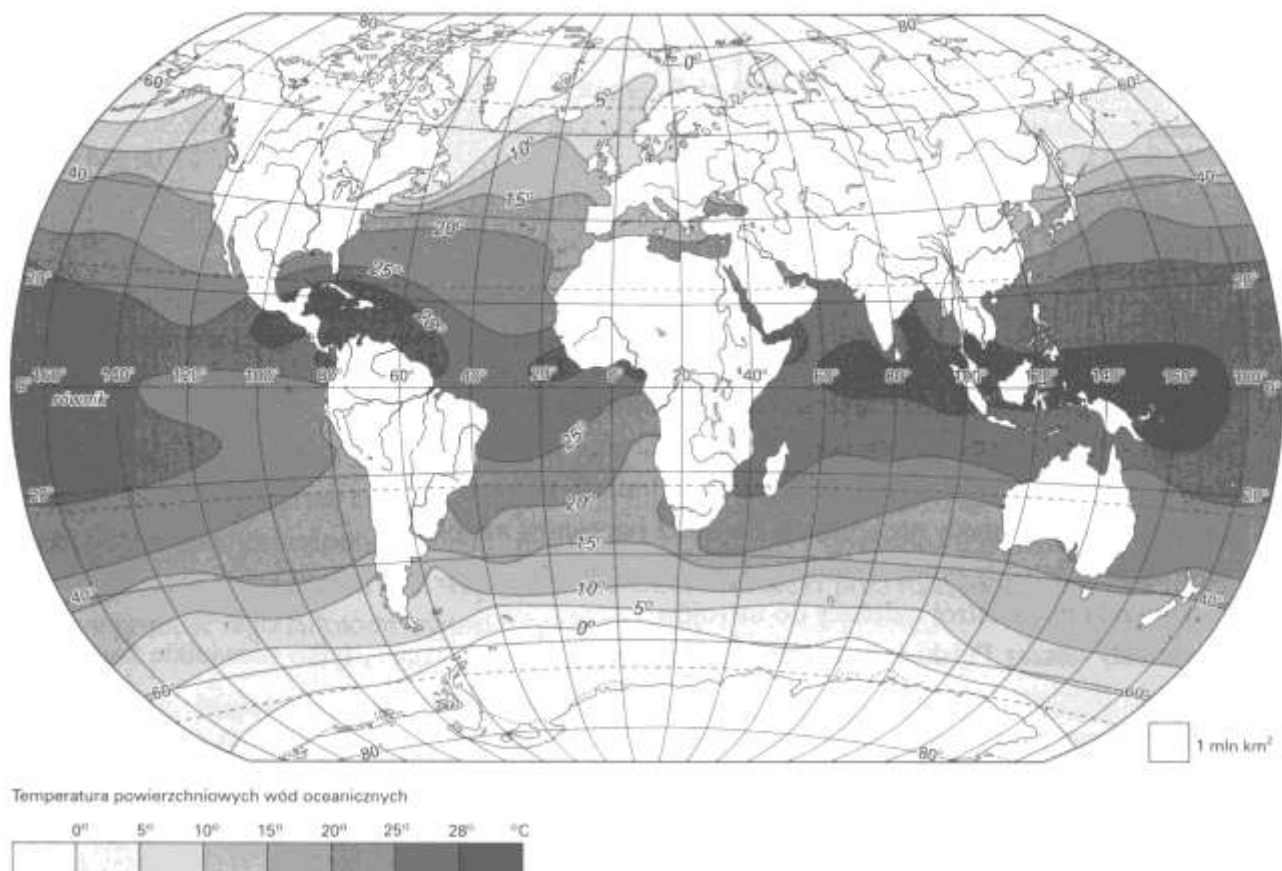
76. 2 pkt Wyjaśnij, na czym polega obieg wody w przyrodzie i jaką rolę odgrywają w nim rzeki?

77. 6 pkt Korzystając z rysunku (s. 43), wykonaj zadania:

- Wyjaśnij proces powstawania przypływów i odpływów morskich.
- Podaj numery rysunków przedstawiających pływy syzygijne i pływy kwadraturowe.
- Podaj różnicę między pływem syzygijnym a kwadraturowym.
- Podaj nazwy faz księżyca i wpisz na poszczególnych rysunkach.
- Wymień czynniki, od których zależy wysokość fali przypływu.
- Jaki wpływ na życie i gospodarkę człowieka mają pływy morskie?

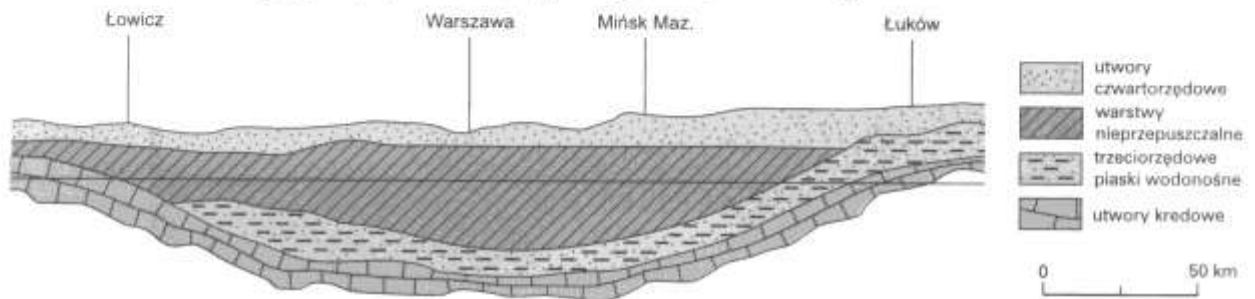
78. 4 pkt. Na podstawie mapy: a) Wykonaj wykres przedstawiający zróżnicowanie temperatury wód powierzchniowych Oceanu Atlantyckiego wzdłuż południka 20°W.

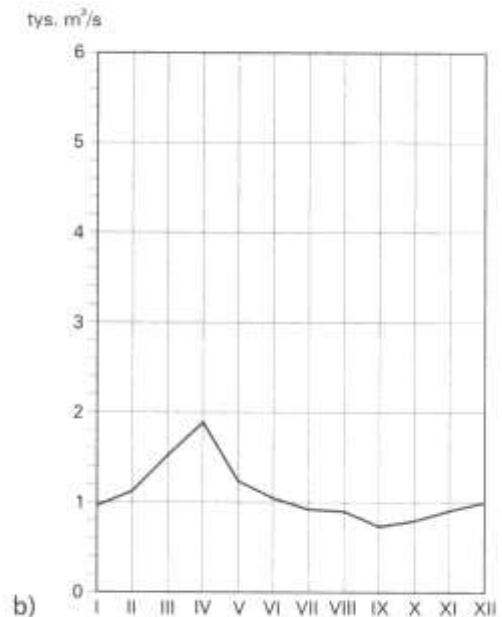
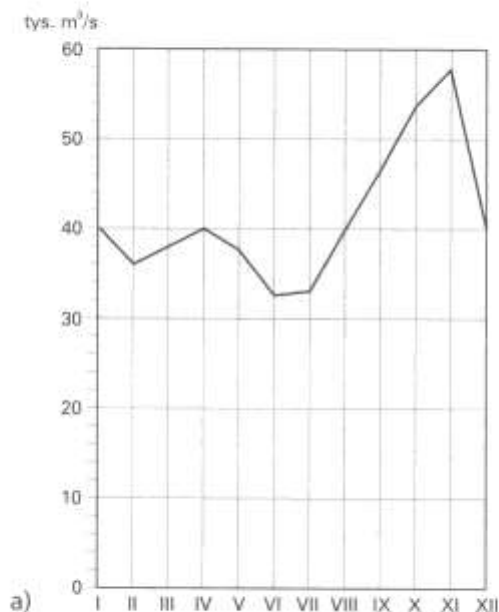
PYTANIA, ZADANIA, TESTY

- b) Wyjaśnij, czym są spowodowane zaburzenia równoleżnikowego rozkładu temperatury wód powierzchniowych Oceanu Światowego.

79. 2 pkt. Posługując się rysunkiem, wyjaśnij genezę wód artezyjskich.

80. 2 pkt. Rozpoznaj, który z wykresów przedstawia ustrój rzeczny Konga, a który – ustrój rzeczny Wisły. Porównaj ustroje obu rzek.

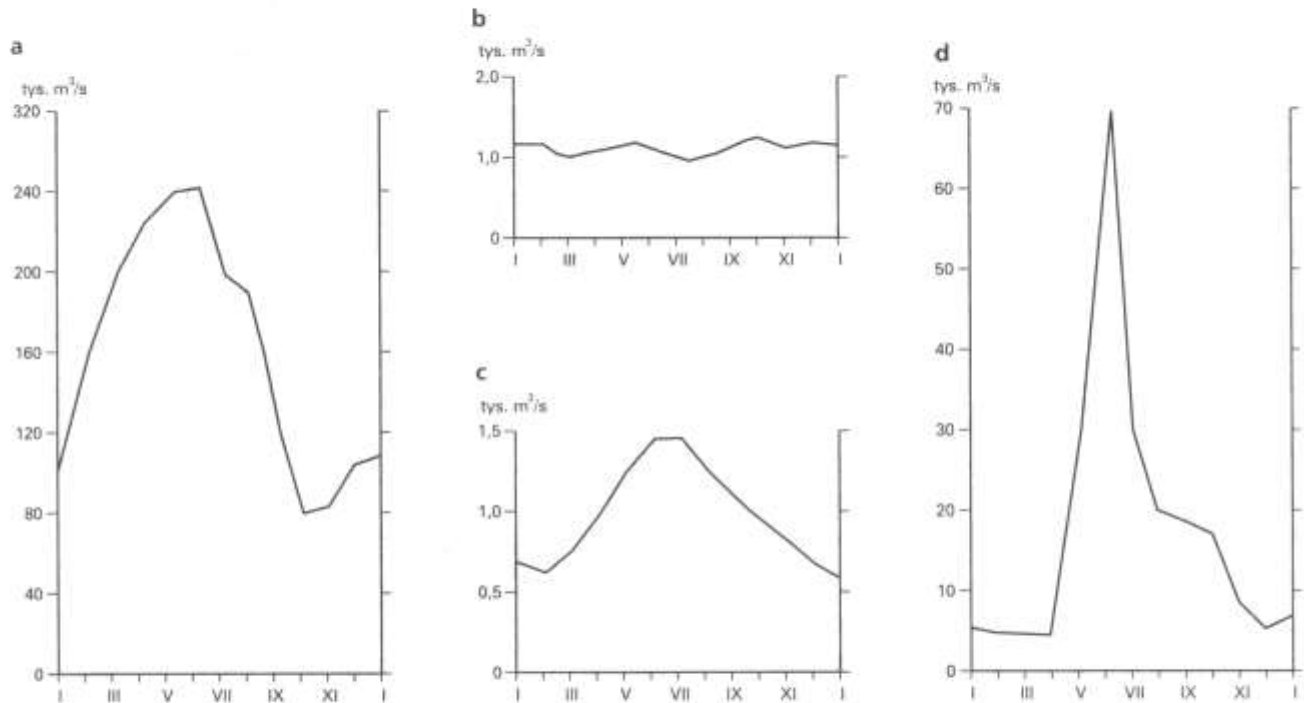

81. 1 pkt. Spośród wymienionych rzek podkreśl te, których dorzecza leżą w całości na terytorium Polski: *Warta, Bug, Noteć, San, Nysa Łużycka, Narew, Pilica, Wieprz*.

82. 3 pkt. Uzupełnij zdania:

- Największe i najgłębsze jeziora świata są pochodzenia
- Bagna, jeziora i wody podziemne są naturalnymi zbiornikami czasowo wyłączającymi pewne ilości wody z obiegu.
- Obszar, z którego rzeka zbiera wody powierzchniowe stanowi jej
- Obszary, z których wody nie spływają do mórz i oceanów nazywamy
- Najuboższym w wody powierzchniowe kontynentem jest
- Polskie rzeki mają ustrój należący do ustrojów
- Prawie cały obszar Polski leży w zlewisku Morza, tylko niewielkie fragmenty należą do zlewiska Morza i Morza
- Granice dorzecza stanowi
- Największe dorzecza Polski cechuje, polegająca na tym, że jedna strona dorzecza jest wyraźnie większa od drugiej.

83.R 4 pkt. Wykresy przedstawiają przepływy w czterech rzekach. Dopasuj rzekę oraz typ ustroju rzecznego do poniższych wykresów: *Amazonka*, *Ren*, *Jenisej*, *Wołga*.
Typy ustroju rzecznego: deszczowo-monsunowy; śnieżno-deszczowy; deszczowo-śnieżny; deszczowy-równikowy; lodowcowy.

Nazwa rzeki:

a) b) c) d)

Ustrój rzeczny:

a) b) c) d)
.....

84. 3 pkt. 15 kwietnia 1912 r. zatonął Titanic. Była to jedna z największych katastrof morskich w XX wieku. Ostatni raz przed zderzeniem z górą lodową pozycję tego transatlantyku ustalono na 41°46'N i 50°14'W.

- Odszukaj w atlasie miejsce zatonięcia statku.
- Wyjaśnij, dlaczego w tych szerokościach geograficznych u wybrzeży Ameryki Północnej występują pływające góry lodowe, a na Morzu Barentsa granica lodu pływającego jest przesunięta na północ do 75°N szerokości geograficznej północnej.
- Podaj szerokość geograficzną, do jakiej występuje granica lodu pływającego na południowym Atlantyku i wyjaśnij, dlaczego przebieg jej wyraźnie różni się od przebiegu na półkuli północnej.

85. 2 pkt. Uzupełnij luki w tekście.

Obszary na Ziemi pokryte lodem zajmują około, % powierzchni wszystkich lądów. Największym obszarem zlodowaconym jest, Łądolód ten zajmuje powierzchnię, Drugim pod względem wielkości obszarem pokrytym lodem jest, Średnia grubość tego lądolodu wynosi,

86. 1 pkt. Największe na świecie lodowce górskie występują w: a) Alpach; b) Andach; c) na Alasce; d) Górach Skandynawskich.

Zadanie 1 (1 pkt)

Przedstaw jedną z istniejących teorii wyjaśniających genezę jeziora Łebsko.

.....

.....

Zadanie 2 (2 pkt.)

Wszystkie jeziora mają w skali geologicznej krótki żywot. Powierzchnia jeziora Łebsko zmalała w ciągu ostatnich sześćdziesięciu lat o 5%. **Podaj dwie przyczyny** zmniejszania się **powierzchni jeziora**.

.....

.....

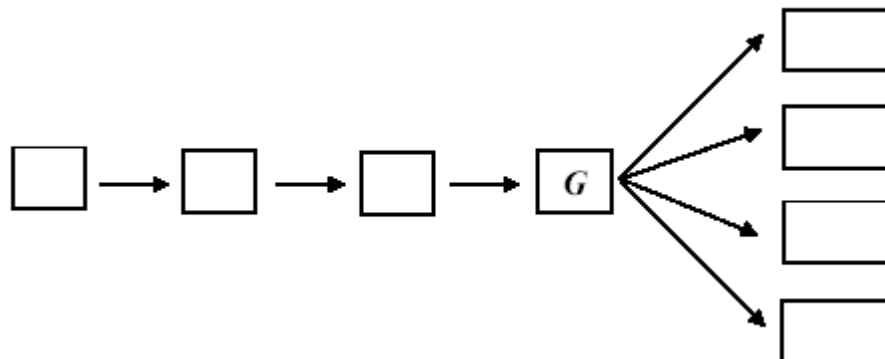
Zadanie 3. (3 pkt)

Spośród podanych zdań, wybierz **tylko** te, które są prawdziwe i dotyczą Morza Bałtyckiego.

- A. Morze Bałtyckie jest morzem szelfowym.
- B. Bałtyk należy do mórz międzykontynentalnych.
- C. Na Bałtyku występują pływy morskie o dużej amplitudzie.
- D. Bałtyk jest morzem o małym zasoleniu wód.
- E. Maksymalne głębokości Bałtyku przekraczają 1000 m.
- F. Gatunki fauny morskiej są mniej liczne w Bałtyku niż w Morzu Północnym.

Zadanie 4. (4 pkt)

Utwórz model przyczynowo-skutkowy degradacji Jeziora Aralskiego na Nizinie Turańskiej. W tym celu wpisz we właściwe miejsca na schemacie litery od A do H, którym odpowiadają poszczególne etapy tego procesu.

- A. Utrata źródeł
- B. Wyginięcie wielu gatunków flory i fauny.
- C. Wykorzystanie wód do nawadniania pól uprawnych.
- D. Wywiewanie soli i pyłu z odsłoniętego dna jeziora.
- E. Zasilanie jeziora wodami rzek Syr - darii i Amu - darii.
- F. Zwiększenie zasolenia wód.
- G. Wysychanie wody i zmniejszanie się powierzchni jeziora.
- H. Ograniczenie dopływu wód rzecznych do jeziora.

Zadanie 5. (3 pkt)

Przy pomocy rysunku przestaw geologiczne warunki występowanie wód artezyjskiej

Zadanie 6. (3 pkt)

Podaj trzy przykłady występowania największych pływów i przykład ich gospodarczego wykorzystania.

Występowanie

.....

Wykorzystanie gospodarcze

.....

Zadanie 7. (4 pkt)

Morze Bałtyckie jest jednym z najbardziej zanieczyszczonych mórz na kuli ziemskiej.

Koncentracji zanieczyszczeń sprzyjają warunki przyrodnicze Morza Bałtyckiego.

a) Wymień cztery źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego.

1.....

2.....

3.....

4.....

b) Podaj trzy przyrodnicze przyczyny dużej koncentracji zanieczyszczeń w Morzu Bałtyckim.

1.....

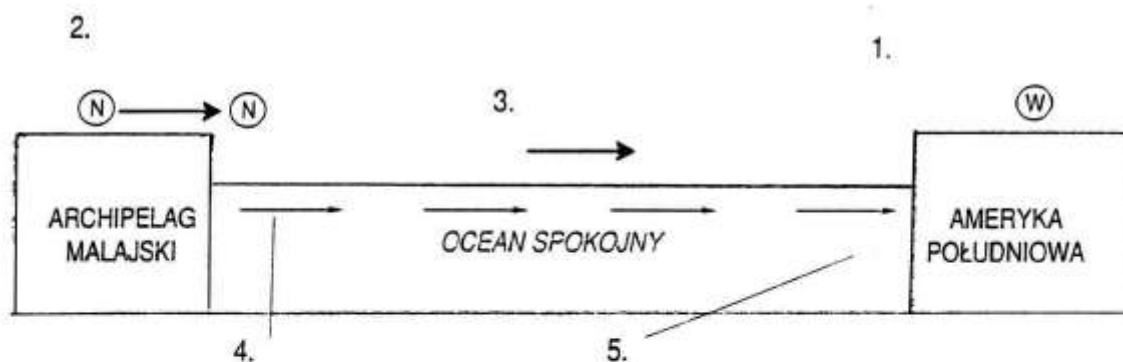
2.....

3.....

Zadanie 8. (3 pkt)

Jednym z tematów badawczych związanych z wszechoceanem jest wyjaśnianie mechanizmu El Nino na Oceanie Spokojnym. Działania te pozwalają przewidywać jego wystąpienie. El Nino pojawia się co kilka lat w okresie Świąt Bożego Narodzenia (stąd jego nazwa pochodząca od hiszpańskiego Dzieciątka).

Poniższy schemat przedstawia etapy powstawania El Nino. Opisy do schematu zapisano w tabeli bez zachowania właściwej kolejności etapów.

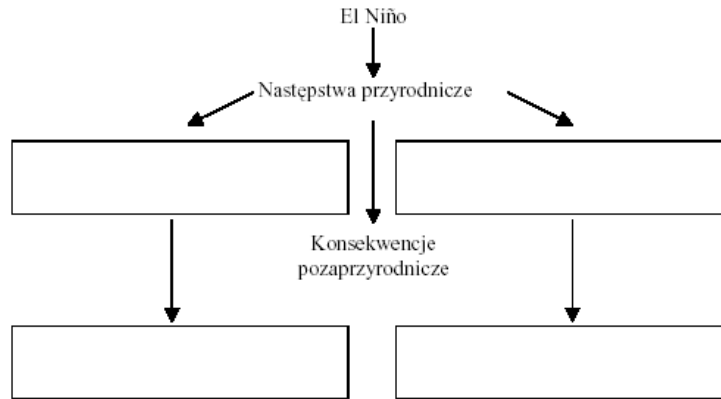

Źródło: Lenart W. *Geografia*, 2004

Numer na schemacie	Opis
5	Zahamowanie upwellingu.
	Przemieszczanie się niżu na wschód.
1	Osłabienie wyżu (przyczyna nieznana).
	Zmiana kierunku prądów morskich.
	Zanik pasatów; wiatry zachodnie.

a) Wpisz do tabeli numery (ze schematu) oznaczające kolejne etapy powstawania zjawiska El Nino.

b) Przedstaw w postaci modelu przyczynowo-skutkowego dwa następstwa przyrodnicze El Nino i wynikające z nich konsekwencje pozaprzyrodnicze.

Zadanie 9. (4 pkt)

Przedstaw za pomocą schematycznego rysunku sposób powstawania przyływów morskich. W opisie rysunku uwzględnij nazwy ciał niebieskich (Ziemia, Księżyc), siłę przyciągania i siłę odśrodkową oraz zaznacz strefy występowania przyływów.

Zadanie 10. (2 pkt)

Określ, na podstawie rysunku, różnice i/lub podobieństwa dotyczące wód podziemnych na obszarze Pojezierza Kaszubskiego oraz Żuław Wiślanych.

- 1.....
- 2.....

Zadanie 11. (3 pkt)

Przyporządkuj po dwa oznaczone literami opisy do odpowiedniego rodzaju wód podziemnych.

- A – bardzo często pod ciśnieniem hydrostatycznym
 B – często wysoki poziom mineralizacji
 C – kilkumetrowa strefa napowietrzania (aeracji) od powierzchni gruntu
 D – szybko reagują na zmiany temperatury powietrza

- E – najczęściej zasilają rzeki i jeziora
 F – bardzo stare wody reliktowe
 G – oddzielone warstwą nieprzepuszczalną
 H – najbardziej zanieczyszczone

1. WODY ZASKÓRNE		
2. WODY GRUNTOWE		

3. WODY WGLĘBNE		
4. WODY GŁĘBINOWE		

Zadanie 13. (3 pkt)

Wskaż różnice i podobieństwa hydrograficzne pomiędzy wymienionymi rzekami, biorąc pod uwagę kryteria podane w nawiasach.

1. Szari i Wolta (zlewiska rzek).
2. Wolta i Kongo (miesiące największych przepływów).
3. Niger i Kongo (typy ujść).

Zadanie 14. (2 pkt)

Uzupełnij niżej zamieszczone zdania właściwymi terminami geograficznymi:

- a) Obszar, z którego wody spływają do jednego zbiornika wodnego, to:
- b) Obszar, z którego wody spływają dopływami do rzeki głównej, to:
- c) Czasowe zatrzymanie wody w zlewni opóźniające jej odpływ np. do rzeki, to:

Zadanie 15. (2 pkt)

Wpisz litery, którymi oznaczono cechy charakterystyczne dla lodowca górskiego i lądolodu.

Cechy:

- a) stanowi rozległą pokrywę lodową,
- b) zajmuje stosunkowo niewielkie powierzchnie,
- c) występuje w klimacie polarnym,
- d) występuje w różnych strefach klimatycznych,
- e) spływa szerokim frontem we wszystkich kierunkach,
- f) spływa w dół jęzorem.

Cechy lądolodu Cechy lodowca górskiego

Zadanie 16. (1 pkt)

Zakreśl dwa zdania charakteryzujące cechy wód podziemnych Żuław Wiślanych.

- a) Zalegają bardzo płytko.
- b) Zalegają bardzo głęboko.
- c) Są zanieczyszczone, ponieważ rozkładające się w wodzie cząstki organiczne zawierają metan i związki żelaza.
- d) Nie są zanieczyszczone, ponieważ zalegają w aluviach.

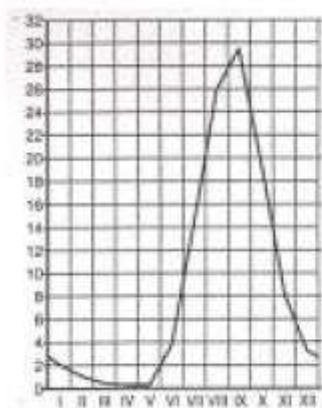
Zadanie 17. (3 pkt)

Uzupełnij schemat dotyczący ruchów wody morskiej, tak aby powstały ciągi przyczynowo .
skutkowe.

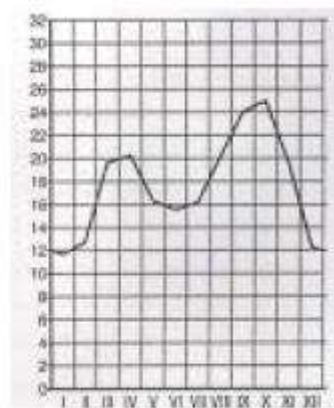
Zadanie 18. (3 pkt)

Wykresy przedstawiają stany miesięczne wielkości przepływów dwóch rzek o ustroju (reżimie) śnieżno deszczowym i deszczowym monsunowym.

Pod każdym z wykresów wpisz właściwy typ ustroju. Podaj przyczyny wysokich stanów wody w rzekach obydwu ustrojów.

A

B

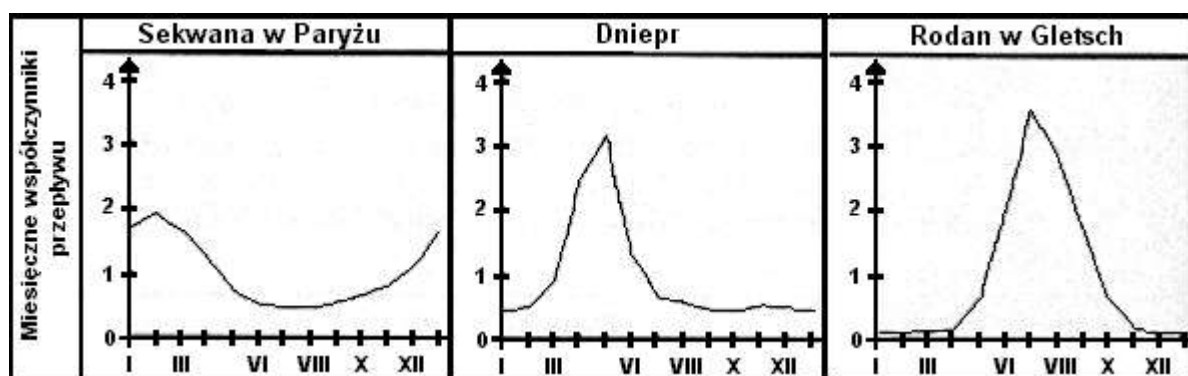
Przyczyny wysokich stanów wody (wyżówek) w rzekach przedstawionych na wykresach

A

B

Zadanie 19. (2 pkt)

Na wykresach przedstawiono miesięczne współczynniki przepływu wybranych rzek.

Podaj nazwę reżimu rzecznoego dla każdej z przedstawionych na wykresach rzek
i uzasadnij swój wybór.

1. Reżim rzeczny Sekwany

Uzasadnienie

2. Reżim rzeczny Dniepru.

Uzasadnienie

3. Reżim rzeczny Rodanu

Uzasadnienie.....

Zadanie 20. (3 pkt)

a) Uzupełnij tabelę wyjaśniając genezę wymienionych jezior.

Nazwa jeziora	Geneza
Wigry	
Czarny Staw w Tatrach	
Mamry	

b) Podaj wiek geologiczny powstania mis jeziornych wymienionych w tabeli.

Wiek jezior wybierz spośród podanych: plejstocen, holocen, trzeciorzęd

Wiek geologiczny umieszczonych w tabeli jezior

Zadanie 21. (2 pkt)

Podaj dwie przyrodnicze przyczyny powodzi w dolinie Wisły w jej środkowym biegu.

1.
2.

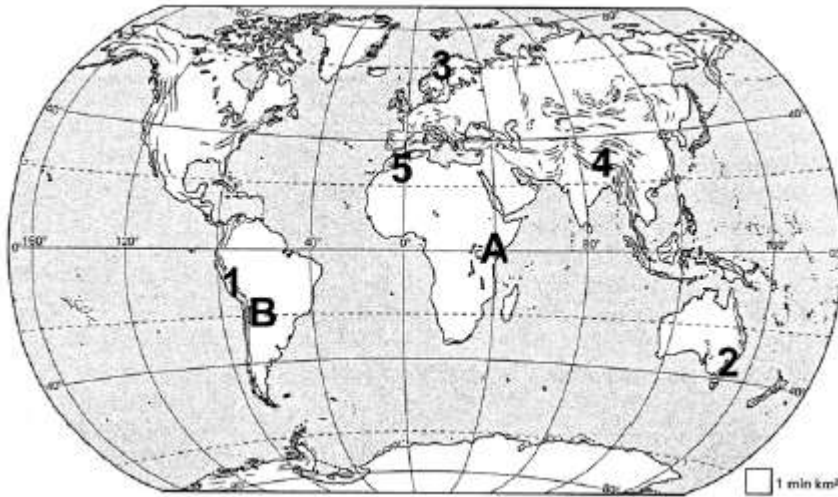
Zadanie 22. (3 pkt)

Wymień trzy działania człowieka przyczyniające się do wzrostu zagrożenia powodzią w dolinach rzek.

1.
2.
3.

Zadanie 23. (5 pkt)

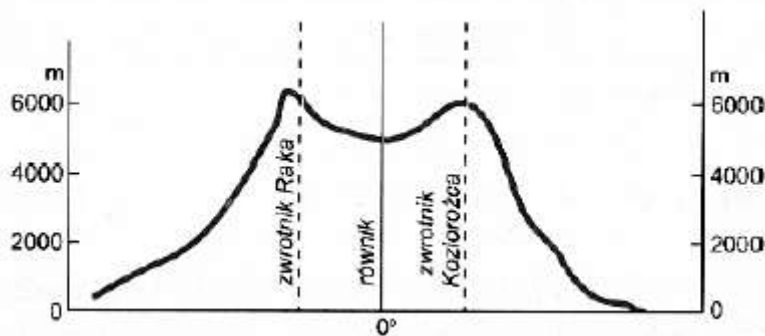
Na mapie zaznaczono cyframi od 1. do 5. pasma górskie.

a) Podaj numery i nazwy trzech pasm górskich, w których występują lodowce.

1.
2.
3.

b) Schemat przedstawia przebieg granicy wiecznego śniegu na Ziemi.

Wykorzystaj schemat oraz mapę i podaj, na którym z zaznaczonych na mapie obszarów, A czy B, granica wiecznego śniegu przebiega wyżej nad poziomem morza.

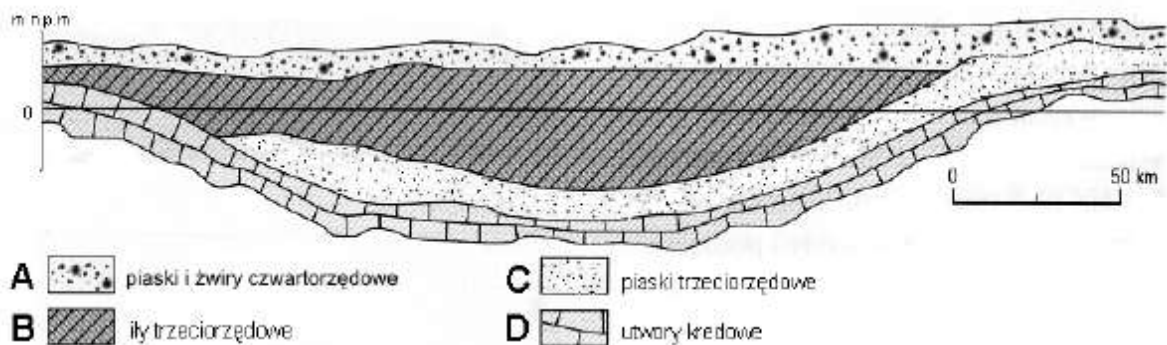
.....

c) Wymień dwa warunki, które muszą być spełnione, aby mógł powstać lodowiec górski.

1.
2.

Zadanie 24. (4 pkt)

Rysunek przedstawia przekrój przez nieckę artezyjską.

a) Podaj litery, którymi oznaczono na rysunku warstwy nieprzepuszczalne oraz warstwę, w której występują wody artezyjskie.

Warstwy nieprzepuszczalne:

Warstwa wód artezyjskich:

b) Podaj nazwy dwóch miast Polski, które dzięki położeniu na obszarach niecek artezyjskich korzystają z zasobów wód artezyjskich. Nazwy miast dobierz z podanych poniżej.

Zakopane, Poznań, Wrocław, Łódź, Warszawa, Suwałki

Zadanie 25. (4 pkt)

W 1997 r. w dorzeczu Odry wystąpiła wielka powódź o niespotykanej dotychczas skali.

Uzupełnij schemat, wpisując w odpowiednie pola litery (B–H), którymi oznaczono różne przyczyny powodzi i ich skutki:

A. Zmniejszenie retencji dorzecza.

B. Zmniejszenie powierzchni lasów.

C. Intensywne opady deszczu.

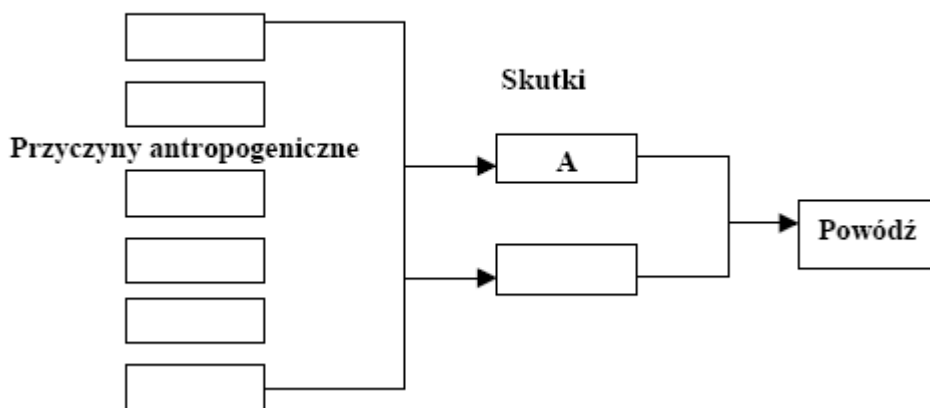
D. Regulacja doliny Odry.

E. Duża ilość dopływów Odry biorących początek w Sudetach.

F. Rozwój budownictwa na obszarze terasy zalewowej, brak konserwacji wałów przeciwpowodziowych.

G. Wezbranie wody w rzekach i przerwanie wałów przeciwpowodziowych.

H. Mała pojemność zbiorników wodnych na Odrze i jej dopływach.

Przyczyny przyrodnicze**Zadanie 26. (2 pkt)**

Uzupełnij tabelę, przyporządkowując poszczególnym typom genetycznym jezior właściwą im charakterystykę oraz odpowiedni przykład jeziora, dobierając je z niżej podanych.

Charakterystyka jeziora:

1. Jezioro charakteryzuje się dużą głębokością oraz wydłużonym kształtem. Strome brzegi jeziora wynikają z położenia w dolinie ryftowej.

2. Cechą charakterystyczną tego jeziora jest dość duża powierzchnia oraz silnie rozczłonkowana linia brzegowa z dużą ilością zatok i wysp. Wynika to z wypełnienia wodą nieregularnych zagłębień.
3. Małe, ale głębokie jezioro, które powstało w miejscu występowania pola firnowego.
4. Jezioro posiada dużą powierzchnię, ale niezbyt dużą głębokość. Woda może być słona, ponieważ jest to pozostałość dawnego morza.

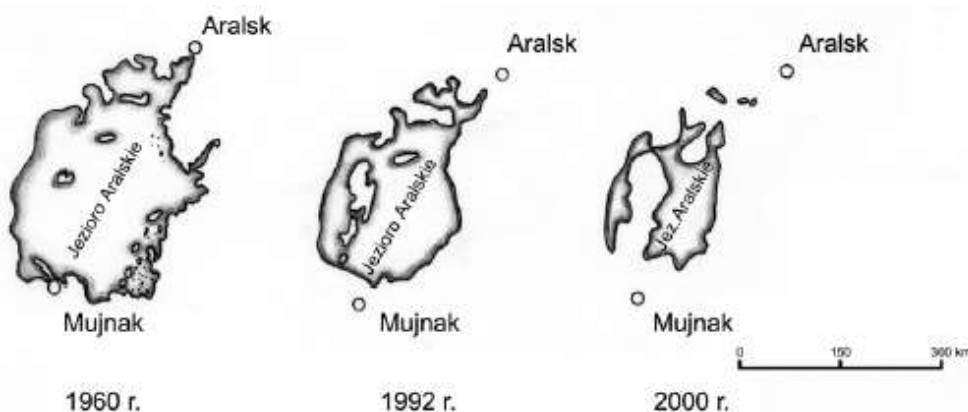
Przykłady jezior: **A** – Aralskie

B – Czarny Staw nad Morskim Okiem **C** – Tanganika **D** – Mamry

Typ genetyczny jeziora	Charakterystyka jeziora	Przykład jeziora
polodowcowe cyrkowe		
tektoniczne		
polodowcowe morenowe		

Zadanie 27. (2 pkt)

Na rysunku przedstawiono zmiany powierzchni Jeziora Aralskiego w latach 1960-2000.

Nadmierne nawadnianie upraw bawełny w Uzbekistanie i Turkmenistanie przez wody rzek Amu-darii i Syr-darii, uchodzących do Jeziora Aralskiego, spowodowało zmiany w środowisku przyrodniczym oraz gospodarce regionu.

Korzystając z zamieszczonego rysunku oraz własnej wiedzy podaj po dwie negatywne **przyrodnicze oraz gospodarcze konsekwencje nadmiernego poboru wód rzecznych do nawadniania pól w tym regionie.**

Konsekwencje przyrodnicze:

1.
2.

Konsekwencje gospodarcze:

1.
2.

Zadanie 28. (5 pkt)

W epoce plejstocenu w Tatrach rozwinęły się lodowce górskie. Na planie przedstawiono zasięg lodowca górskiego we wschodniej części Tatr Wysokich.

Na podstawie planu lodowca wykonaj następujące polecenia:

a) Podaj nazwy elementów lodowca górskiego, oznaczonych na rysunku cyframi 1 i 2.

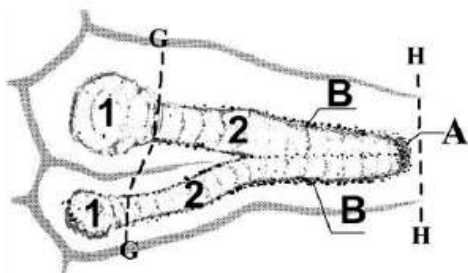
- 1.....
- 2.....

b) Wymień formy utworzone przez lodowiec górski, oznaczone na rysunku literami A i B.

- A.....
- B.....

c) Podaj, która z linii, G czy H, wskazuje na rysunku przebieg granicy wiecznych śniegów w okresie zlodowacenia.

Odpowiedz:.....

Zadanie 29 (2 pkt)

a) Pogrupuj podane poniżej jeziora według stopnia zasolenia. Wpisz ich nazwy **w odpowiednie miejsca tabeli.**

Jeziora: J. Aralskie, M. Martwe, J. Ontario, J. Wiktorii.

Jeziora słodkie	Jeziora słone

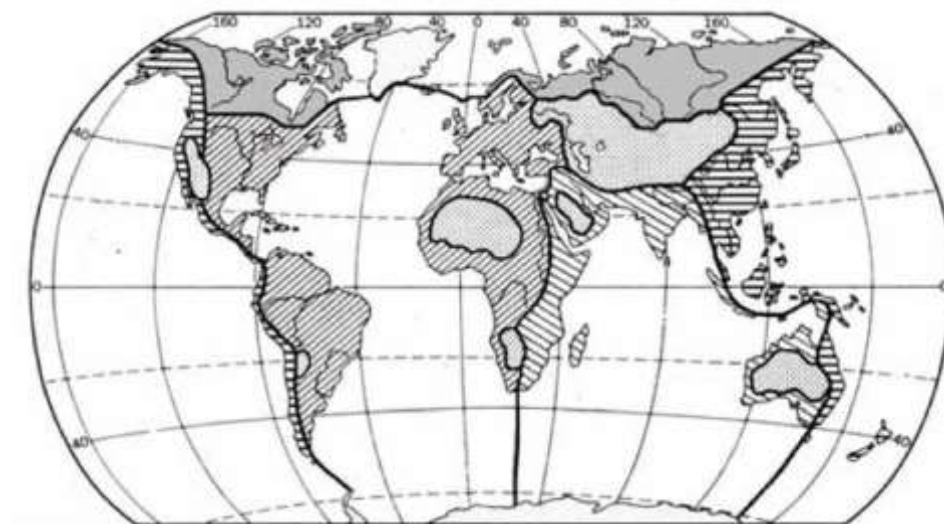
b) Pogrupuj podane poniżej jeziora według genezy. Wpisz ich nazwy **w odpowiednie miejsca tabeli.**

Jeziora: J. Bajkał, J. Niasa, J. Gopło, J. Śniardwy, J. Tanganika.

Jeziora polodowcowe	Jeziora tektoniczne

Zadanie 30. (2 pkt)

Na rysunku przedstawiono zlewiska oceanów i obszary bezodpływowe na świecie.

Uzupełnij zdania, wykorzystując rysunek i własną wiedzę.

- A. Do zlewisk czterech oceanów należy kontynent
- B. Największy naturalny zbiornik wodny znajdujący się na obszarach bezodpływowych to (podaj jego nazwę)
- C. Wielkie Góry Wododziałowe stanowią granicę zlewisk dwóch oceanów: Oceanu i Oceanu
- D. Dorzecza rzek Ganges i Tygrys należą do zlewiska Oceanu

Zadanie 31. (1 pkt)

Wykorzystaj rysunek z zadania 44. oraz własną wiedzę i podaj dwie przyczyny występowania obszarów bezodpływowych na kuli ziemskiej.

Przyczyny:

Cecha klimatu

.....

Cecha ukształtowania terenu

Zadanie 32 (1 pkt)

Układ sieci rzecznej w Polsce cechuje asymetria dorzeczy dwóch największych rzek, a sieć rzeczna na obszarze nizin Polski wykazuje układ zarówno południkowy, jak i równoleżnikowy.

Zaznacz dwa czynniki, które wpłynęły na opisany układ sieci rzecznej na nizinach **Polski.**

- A. Pochylenie obszaru Polski z SE ku NW.
- B. Obecność kanałów i rowów melioracyjnych.
- C. Eksploatacja złóż surowców mineralnych.
- D. Występowanie wału i niecek tektonicznych.
- E. Zbliżony do równoleżnikowego przebieg pradolin.

Zadanie 33. (2 pkt)

Polska jest krajem o małych zasobach wód, zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych. Działalność człowieka może prowadzić do zmniejszenia zasobów wody, ale może także przynosić skutki pozytywne. Zaproponuj trzy możliwe do realizacji działania, które powinny być stosowane w Polsce w celu powiększenia lub odtwarzania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

1.
2.
3.

Zadanie 34 (2 pkt)

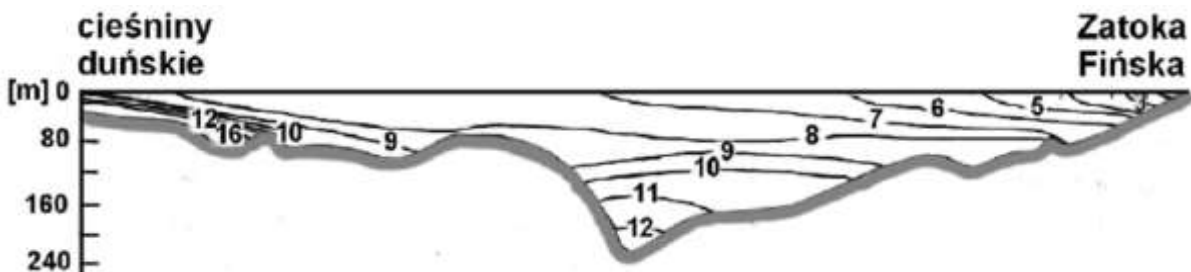
Morze Bałtyckie i Morze Czerwone są morzami śródziemnymi, różniącymi się wartością średniego zasolenia wód.

Podaj dwie przyczyny większego średniego zasolenia wód Morza Czerwonego od średniego zasolenia wód Morza Bałtyckiego.

1.
2.

Zadanie 35 (2 pkt)

Na przekroju przedstawiono rozkład zasolenia wód Morza Bałtyckiego (w ‰) między cieśninami duńskimi a Zatoką Fińską.

Na podstawie analizy przekroju podaj wnioski dotyczące zróżnicowania zasolenia:

a) wód Morza Bałtyckiego w układzie pionowym,

1.
2.

b) wód **przypowierzchniowych** Morza Bałtyckiego od cieśnin duńskich do Zatoki Fińskiej.

1.
2.

Zadanie 36(1 pkt)

Wymień dwie bezpośrednie konsekwencje (społeczne i/lub ekonomiczne) zalewania delty Gangesu i Brahmaputry wodami morskimi.

1.
2.

Zadanie 37. (2 pkt)

a) Do zlewiska Morza Bałtyckiego należy prawie 99,7% obszaru Polski.

Podaj nazwy mórz, których zlewiska obejmują pozostałą część obszaru Polski.

1.
2.

b) Spośród wymienionych rzek wybierz i podkreśl tylko te, które są lewymi dopływami Wisły.

Brda, Bzura, Nida, Noteć, Pilica, San, Wieprz, Wkra

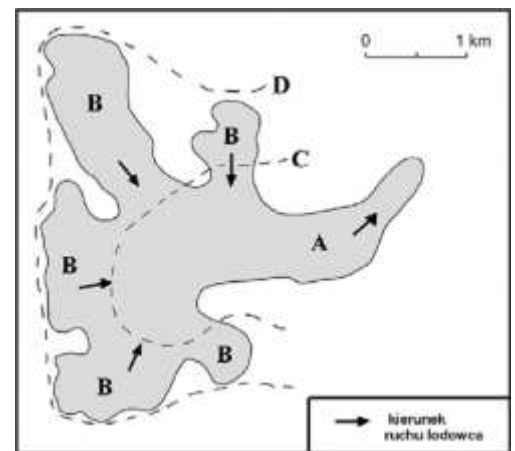
Zadanie 38. (1 pkt)

Zaznacz dwie przyczyny, które mogłyby spowodować wzrost zasolenia wody w Morzu Bałtyckim.

- A. Wzrost rocznej sumy opadów na obszarze zlewiska Bałtyku.
- B. Spadek rocznej sumy opadów na obszarze zlewiska Bałtyku.
- C. Wzrost średniej rocznej temperatury powietrza na obszarze zlewiska Bałtyku.
- D. Obniżenie średniej rocznej temperatury powietrza na obszarze zlewiska Bałtyku.

Zadanie 39. (1 pkt)

Na rysunku przedstawiono plan lodowca górskiego Arolla w Alpach Szwajcarskich.

Wpisz litery, którymi oznaczono na rysunku:

- pola firnowe lodowca
- jezoro lodowcowe
- granicę wiecznego śniegu

Zadanie 40 (2 pkt)

Poniższy tekst opisuje jeden z rodzajów ruchów wód morskich.

Na otwartym oceanie, gdzie głębokość sięga tysięcy metrów, fala nie jest wysoka – nie przekracza kilkudziesięciu centymetrów ponad powierzchnię morza – za to przemieszcza się z prędkością do około 800 kilometrów na godzinę. Gdy fala zbliża się do lądu, zwalnia i wypiętrza na kilka-kilkanaście (lub więcej) metrów ponad poziom morza. Atakując wybrzeże, morze podnosi się i o ląd uderza nie tyle ściana, ile wysoka na wiele metrów płyta wody. Wdziera się w ląd i pędzi, niszcząc wszystko po drodze. Najwięcej zniszczeń powodują silne prądy i porwane przez nie szczątki, często o wadze setek kilogramów, które burzą kolejne budowle, łamią drzewa, unoszą przedmioty, miażdżą i ranią ludzi.

Na podstawie: www.if.uj.edu.pl/Foton/88

a) Podaj nazwę opisaną fali.....

b) Podkreśl trzy zjawiska, które mogą spowodować powstanie takiej fali.

- A. przyciąganie wody przez Księżyc i Słońce
- B. powstanie uskoku w dnie morza
- C. podmorski wybuch wulkanu
- D. zmiana prędkości pasatu wiejącego nad oceanem
- E. powstanie podmorskiego osuwiska

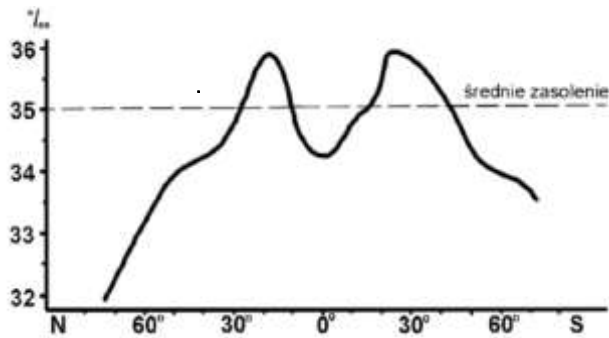
Zadanie 41. (2 pkt)

Podaj dwie przyczyny, które powodują, że morza szelfowe są najintensywniej **wykorzystywaną** gospodarczo częścią Wszechocenu.

1.
2.

Zadanie 42 (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono zasolenie przypowierzchniowych wód oceanicznych.

Źródło: W. Stankowski, *Cztery postaci wody na Ziemi*, Instytut Wydawniczy Nasza Księgarnia, Warszawa 1988

- a) Na podstawie wykresu podaj przedziały szerokości geograficznych, w których zasolenie przypowierzchniowych wód oceanicznych jest wyższe od średniego zasolenia Wszechocanu.

.....

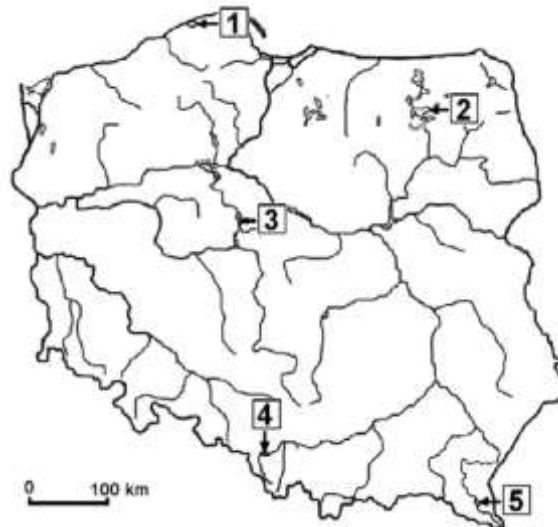
- b) Podaj dwie przyczyny większego od średniego zasolenia wód oceanicznych we wskazanych przedziałach szerokości geograficznych.

1.

2.

Zadanie 43 (2 pkt)

Strzałki na mapie wskazują położenie wybranych zbiorników wodnych w Polsce, oznaczonych numerami 1 – 5.

- a) Uporządkuj poniżej podane zbiorniki wodne w kolejności od najstarszego do najmłodszego, wpisując ich nazwy w odpowiednie miejsca tabeli.

Łebsko, Gopło, Solińskie

- b) Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli numery, którymi oznaczono podane zbiorniki

	Nazwa zbiornika wodnego	Numer na mapie
najstarsze →		
najmłodsze →		

Zadanie 44 (2 pkt)

Przypuszcza się, że około 2025 roku zaopatrzenie w wodę 4 miliardów ludzi – wówczas połowy mieszkańców Ziemi – będzie niedostateczne.

Podaj trzy przykłady działań służących rozwiązaniu problemu niedostatku wody dla ludności kuli ziemskiej.

1.
2.
3.

Zadanie 45 (2 pkt)

Przyporządkuj i wpisz do tabeli litery (A - F), którymi oznaczono cechy charakterystyczne dla gejzerów oraz dla wód artezyjskich.

- A. Znajdują się na obszarach aktywnych wulkanicznie.
 B. Wypływają na powierzchnię samoczynnie, w regularnych odstępach czasu.
 C. Wypływają na powierzchnię samoczynnie.
 D. Występują w nieko waty m zagłębieniu między dwiema warstwami nieprzepuszczalnymi.
 E. Wypływają wskutek prężności pary wodnej.
 F. Wypływają wskutek ciśnienia hydrostatycznego

Gejzery	Wody artezyjskie

Zadanie 46 (2 pkt)

Przyporządkuj właściwą rzekę (1 - 5) do ustroju rzecznego (A - D) i wpisz do tabeli.

A. ustrój śnieżny	1. Odra
B. ustrój deszczowy równikowy	2. Loara
C. ustrój deszczowy monsunowy	3. Kongo
D. ustrój deszczowo-śnieżny	4. Ganges
	5. Jenisej

A	B	C	D

Zadanie 47. (2 pkt)

Przyporządkuj każdemu z podanych obszarów Polski charakterystyczny dla niego typ genetyczny jezior. Nazwy typów jezior wybierz spośród podanych poniżej.

Typy jezior: cyrkowe, deltowe, krasowe, przybrzeżne, rynnowe.

Obszar występowania jezior	Typ genetyczny jezior
wybrzeże Bałtyku	
pojezierza północnej Polski	
Tatry Wysokie	
Żuławy Wiślane	

Zadanie 48 (1 pkt)

Poniżej przedstawiono położenie Morza Białego, którego zatoki charakteryzują się występowaniem różnic zasolenia wód w ciągu roku. Ich zasolenie zimą jest najwyższe.

Koniec wiosny i lato to okres występowania niższego zasolenia w zatokach Morza Białego.

Podaj przyczynę zmniejszania się wiosną zasolenia wód w zatokach Morza Białego.

.....

.....

.....

.....

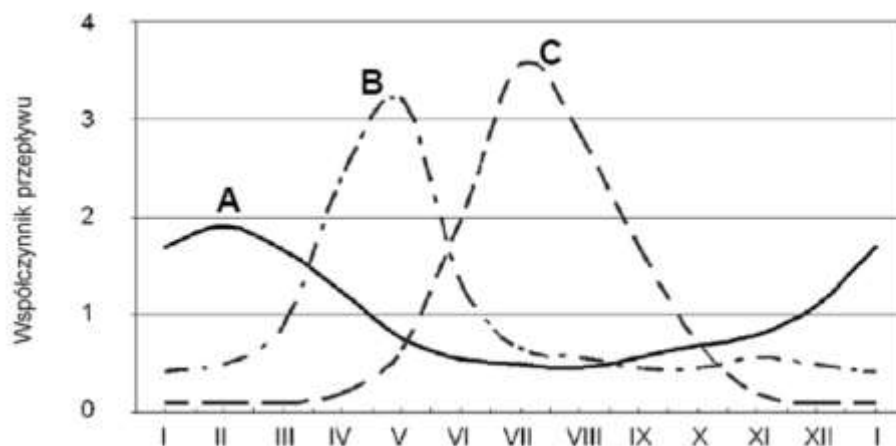
.....

.....

.....

Zadanie 49 (2 pkt)

Na wykresach przedstawiono zróżnicowanie rocznych przepływów trzech europejskich rzek

Na podstawie: Flis J., *Wstęp do geografii fizycznej*, WSiP Warszawa 1988 r.

a) Uzupełnij legendę, wpisując we właściwe miejsca podane poniżej nazwy rzek.

Rzeki: Dniepr, Rodan (w Alpach), Sekwana (w Paryżu).

Legenda

A.

B.

C.

b) Wyjaśnij zróżnicowanie przepływów w ciągu roku dla rzek oznaczonych na wykresie literami A, C.

Rzeka A

.....

Rzeka C

.....

.....